

НАЦІОНАЛЬНИЙ АТЛАС УКРАЇНИ – ВИДАТНИЙ КАРТОГРАФІЧНИЙ ТВІР СУЧАСНОСТІ

Національні атласи нерідко прирівнюють до таких символів держави, як герб, прапор і гімн. Зазвичай багатотомні, вони глибоко й усебічно відбивають багатогранне життя країни. Створення такого твору потребує великих матеріальних, організаційних, інтелектуальних зусиль. Починаючи з першого Національного атласу Фінляндії (1899 р.), більшість країн-членів ООН видали, а деякі країни по декілька разів перевидали свої атласи. Наші найближчі сусіди в останні роки випустили свої національні атласи (Польща – в 1997 р., Білорусь – у 2002 р., у Росії побачили світ три томи із чотирьох – 2004 р., 2007 р., 2008 р.). Крім того, підготовка національних атласів здійснюється впродовж значного відрізка часу. В Австрії, наприклад, на створення аналогічного географічного документа пішло двадцять років.

Національні атласи, що їх видали більшість держав світу, виконують роль своєрідних банків даних їх розвитку, природи та суспільства.

Національний атлас України (НАУ) був розроблений в Національній академії наук України відповідно до Указу Президента України від 1 серпня 2001 р. „Про Національний атлас України”. Згідно із затвердженою Кабінетом Міністрів України Програмою підготовки та видання Національного атласу України фахівці інститутів НАН України, провідних університетів у співпраці з Державною службою геодезії, картографії та кадастру, Міністерством економіки, Державним комітетом статистики, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та інших інституцій відомств виконали авторські роботи з реалізації наукових і технологічних положень концепції Національного атласу України, розробленої в Інституті географії НАН України.

Рецензований атлас – це одностомне україномовне (з додатком російською та англійською мовами) видання форматом 47×31,5 см та обсягом 440 сторінок. Підготовлено також і його електронну версію, що потребує створення окремого спеціального інформаційного центру для актуалізації та оновлення бази даних.

Атлас являє собою одну з найбільш доступних для широкої української та світової громадськості інформаційних баз держави, яка тематично зіставна з національними атласами інших країн світу. В ньому узагальнено результати новітніх досліджень особливостей природних умов і ресурсів України, змін у розселенні її населення, розвитку економіки, екологічної ситуації та історичних подій. В його структурі знайшли місце картографічні матеріали за такими тематичними блоками: "Загальна характеристика" (38 карт), "Історія" (79 карт), "Природні умови та природні ресурси" (320 карт), "Населення та людський розвиток" (181 карта), "Економіка" (181 карта), "Екологічний стан природного середовища" (76 карт) та інші інформаційні ресурси. Карти доповнюються численними пояснювальними текстами, графіками і слайдами.

Про тематичне різноманіття і ступінь деталізації географічної інформації промовляють назви деяких

карт: «Зовнішньополітична діяльність українських урядів (1917–1921 рр.)» (с. 82), «Ізогіпси поверхні дорифейського фундаменту» (с. 113), «Гідрохімія основних водоносних горизонтів» (с. 144), «Тривалість вегетаційного періоду» (с. 172), «Комахи-запилювачі люцерни та конюшини» (с. 214), «Демографічне навантаження на населення працездатного віку» (с. 286), «Співвідношення первинного та вторинного ринків цінних паперів» (с. 328), «Виробництво хліба та хлібобулочних виробів» (с. 358), «Магістральна мережа передачі даних» (с. 399), «Забруднення ґрунтів залишками пестицидів та важкими металами» (с. 415) та ін.

Велику кількість авторських оригіналів карт атласу розробили вчені Інституту географії НАН України. Значений інститут під керівництвом головного редактора НАУ академіка НАН України Л. Г. Руденка здійснював науково-методичний супровід даного видання. Картографічне опрацювання атласу на виробництві на етапі його підготовки до видання забезпечив колектив Державного науково-виробничого підприємства „Картографія”, яким керує доктор географічних наук Р. І. Сосса.

Необхідно відзначити сучасний оригінальний дизайн і високу поліграфічну якість оформлення та видання НАУ.

Електронну версію НАУ реалізувало ТОВ „Інтелектуальні Системи ГЕО” під керівництвом В. С. Чабанюка.

Національний атлас України – це науково-довідкове офіційне державне видання, в якому інтегровані новітні знання й інформація про нашу країну. НАУ – це візитна картка держави, а його інформаційні можливості допоможуть законодавчим та виконавчим гілкам влади різних рівнів приймати виважені управлінські рішення. Мети створення Національного атласу України, а саме «поліпшення забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наукових, освітніх, інших установ та організацій, широкої вітчизняної та міжнародної громадськості комплексною науково обґрунтованою офіційною інформацією про геополітичне становище, формування території та державності, природні умови та ресурси, стан навколишнього природного середовища, історію, культуру, економіку, соціальну сферу, населення держави, а також про роль і місце України у міжнародних відносинах», досягнуто.

На завершення хотілося б побажати, щоб досвід, набутий великим авторським колективом науковців і виробників при створенні НАУ, було ефективно використано при підготовці інших фундаментальних картографічних творів.

Комплекс робіт на тему „Національний атлас України: теорія та практика розробки” (авторський колектив А. І. Бочковська, Л. М. Веклич, Т. І. Козаченко, Р. І. Сосса, В. П. Палієнко, В. П. Разов, І. С. Руденко, В. С. Чабанюк), представлений Інститутом географії НАН України на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки, безумовно, заслуговує на таку високу оцінку.

© Ю. О. Карпінський, М. О. Трюхан